

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid sit fides, & opinio, & quomodo inter se distinguantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

vel ipsam naturam, contractam, & differentiam pro ratione, sub qua, vel pro conditione. Secundo ut demonstret passionem, tam de differentia, quam de objecto contracto, ut unum eorum habeat pro objecto primario, & aliud pro secundario sicut scientia, quae est in recto de superfi-

cie, in obliquo est de linea, & quocumque modo consideretur, & respiciat objectum, non erit de ente per accidens, quia ens per accidens importat plura in recto, quorum neutrum est in potentia per se ad alterum.

DISPUTATIO VI. IN LIBROS TOPICORUM.

PAUCA hic dicenda restabunt, cum plura eaq; tunc necessaria in Summulis praemisimus, dicuntur autem Libri Topici, seu de discursu probabili, quem faciunt fides humana, & opinio. De quibus pro complemento, tum hujus partis, tum totius Logicae hic breviter aliquid dicam. Itaq; sic

QUAESTIO I.

Quid sit fides & opinio, & quomodo inter se distinguantur?

Fides tum in sacra Scriptura, tum à Patribus frequenter scientia vocatur, nam apud Job. 19. v. 25. sic habetur: scio quod redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum, & D. August. lib. de Doct. Christiana ait: Non verendum dicere nos scire, quae idoneis testimoniis novimus. & 15. de Trinit. 12. à Doctore relatus, absit ut scire nos negemus, quae testimonio didicimus aliorum, alioquin nesciremus esse oceanum, nesciremus esse terras, atq; urbes, quae celeberrima forma commendat; verumtamen non est scientia proprie dicta, sed est assensu determinatus alterius partis contradictionis propter auctoritatem, & testimonium dicentis. Dicitur Assensu, in quo cum scientia convenit, & aliis notitiis, seu necessariis, seu probabilibus: dicitur determinatus, in quo distinguitur à dubio & suspitione, quia dubium, & suspicio faciunt, ut in neutram partem fiat determinatio, sed maneat simpliciter anceps, & in judicio suspensus: per particulam vero propter auctoritatem & testimonium dicentis, distinguitur tum à scientia, tum ab opinione, à scientia quidem, quia illa habet evidentiam, & quia fit propter rationes necessarias, & intrinsecè connexas, non sic fides; tum ab opinione, quae licet etiam innitatur motivo probabili, illud tamen est intrinsecum propter connexionem praedicati cum subiecto, fidei verò motivum est extrinsecum, scilicet testimonium alienum. Et quia hoc testimonium est duplex, unum divinum, & infallibile, seu supernaturale & infusum, iterum est fallibile creatum, & humanum, imò etiam angelicum, idè etiam fides est duplex, scilicet divina, & humana inter quas hoc potissimum est discrimen, quia fidei divinae simpliciter non potest subesse falsum, quia innititur testimonio Dei, qui nec fallere, nec falli potest, unde quoad certitudinem, quam maxime accedit ad scientiam, imò eam superat, licet quoad evidentiam e contra deficiat; Eam describit D. Paulus ad Heb. 11. sic: Fides & sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium. Et D. Bernardus lib. 5. de consid. cap. 3. dicit, quod sit Voluntaria quaedam certa praescriptio, nec dum propalata veritate, Fidem hu-

Describitur
fidei,

manam confundit frequenter Aristoteles cum opinione, ut 2. de An. 157. & 1. Rhet. cap. 4. & 4. Top. loco 67. ubi etiam inter loca topica eam enumerat, verumtamen male, nam ut utar verbis D. Bernardi paulò ante citati gratiosè scientiam à fide & opinione distinguuntis: Omnino in hu cavenda est confusio, ne aut in certis opinionibus figat, aut quod firmum fixumq; est fidei opinio revocet in quaestionem, & hoc scientiam, quod opinio si habet assertionem temeraria est, fides si habet hesitationem infirma est. Opinio est quasi pro vero habere aliquid, quod falsum esse nescias. De qua proinde etiam quaeritur, quomodo ab opinione distinguatur, quia certum est, divinam distinguere propter certitudinem summam, & infallibilitatem.

Opinio Bene describitur, quod sit cognitio, seu assensu determinatus alterius partis contradictionis, cum formidine alterius, seu de opposito. Quae descriptio communiter in Scholis recipitur, licet Aristoteles eam aliter definiat 1. Post. cap. 24. l. 44. quòd sit assensus immediatae propositionis, non verò necessariae, verumtamen non est tam clara sicut prior, imò potius est descriptio principiorum probabilium, non verò conclusionis probabilis, & etiam Aristotelem non plus ibi intendere, patet ex contextu. Dicitur itaq; opinio Cognitio, in quo convenit cum scientia & aliis notitiis, sive claris & obsecuris, seu probabilibus, aut necessariis. Reliqua particula explicatur, sicut superius in definitione fidei, praeter ultimam, scilicet de formidine de opposito, quia licet intellectus propter rationes urgentes, se determinet ad assensum, ista determinatio tamen non est ita fixa & stabilis, ut non habeat tamen adhuc pensam aliquam formidinem de altera parte, & per hoc distinguitur à scientia, quae est sine ulla propterea formidine, ex eo quòd objectum sit necessarium, ut non sit possibile, quòd se possit aliter habere; opinionis verò objectum est variabile, ita ut se possit aliter habere, idè semper adest formido, & licet aliquando etiam sit circa objectum necessarium, non tamen modo necessario, quia adhibet tantum medium probabile, & dialecticum, quòd potest in probatione deficere, ita ex uno vel altero capite est formidini obnoxia. Et haec satis dicta puta esse pro prima parte tituli. Pro secunda resolvenda, duplex est sententia.

sententia: Prima dicit omnem fidem humanam & opinionem esse ejusdem speciei, ita Soto, Ma-
fius, &c. Secunda verò docet fidem, quæ est
cum evidentiã attestantis, & veritatis, id est,
quando est evidens, homines fide dignos talem
rem attestatos esse, & ipsum perevidens est,
ipsum verum dicere, fidem esse specie diverfam
ab opinione, aliã verò esse ejusdem speciei. Ad
quod resolvendum

III. **Dico I.** Fides humana, & opinio distin-
guuntur specie. Ita Connimb. hic q. 1. cap. 26.
art. 2. &c.

Probatur primò: Actus & habitus
distinguantur specie, quando rationes formales
movendi, vel assentiendi distinguantur specie,
sed in opinione & fide rationes movendi, & as-
sentiendi distinguntur specie, ergo etiam fi-
des & opinio: ma. probatur, quia non aliunde
colligimus fidem humanam, & divinam distin-
gui specie. Probatur mi. tum autoritate D.
Bernardi, qui lib. 7. de considerat. cap. 3. ait:
*Invidetum (id est scientia) rationi innititur, fides
autem ut ait, opinio sola verisimilitudine se tuetur,* tum
quia ratio formalis assentiendi, respectu fidei
humanæ, est testimonium hominis, opinionis
verò est aliqua ratio probabilis.

Probatur secundò: Nihil repugnat
uni individuo alicujus speciei, quod non repu-
gnat omni individuo ejusdem speciei, sed ali-
quid repugnat opinioni, quod non repugnat
fidei humanæ; ergo probatur minor, quia opi-
nioni repugnat omnimoda certitudo ex parte
actûs non sic autem fidei humanæ, quia quando
creditor aliquid ob determinationem Pontifi-
cis, vel alicujus Concilii Generalis, tunc est
omnimoda certitudo & tamen est secundum quid
& in modo motivum humanum, ergo. Confir-
matur: quia fides habet tantum principium mo-
tivum extrinsecum, opinio verò habet intrin-
secum, scilicet ipsam probabilem connexionem
cum objecto, ergo. Sed in Contra

IV. **Arguitur:** Fides humana & opinio sunt
æquales in certitudine & evidentiã; ergo non
distinguantur specie: ant. probatur, quia ali-
quando confirmamus fidem humanam per ra-
tionem probabilem, & contra; ergo sunt pa-
res in certitudine. R. dissimulato antecedente,
cujus probationis ant. nihil probat, nam sæpè
per rationes probabiles, tanquam per res nobis
magis notas confirmamus illa, quæ in se sunt
certissima, verbi gratiã, articulos fidei, sed ut
dixi, quidquid sit de antecedente, nego conse-
quentiam; licet enim fides & opinio sint æqua-
les in certitudine & evidentiã, tamen diversifi-
cantur species penes motiva formalia specie di-
finita, quod sufficit ad eorum specificam di-
finitionem, patet enim, quod intra latitudi-
nem ipsius opinionis, possunt dari duæ opinio-
nis specie diverse, si habeant pro motivo forma-
li duas rationes probabiles diverfas, licet sint
æquales in certitudine & evidentiã, sicut pos-
sunt dari duæ scientiæ specie diverse, quæ ha-
bent duo specie diverfa motiva formalia, ergo
à pari.

Instatur: Possum assentiri testimonio
humano propter rationem probabilem, quia
F. Anandæ Hermann Logica.

possum assentiri dictis Petri, quia est syncerus
& verax homo; ergo tunc dabitur assensus fidei
humanæ, qui etiam erit opinio. R. illum assen-
sum esse opinionem tantum, quia non est pro-
pter autoritatem Petri.

Urgetur. Supponatur, quod assentiam
Petro, tam propter autoritatem ejus, quam
propter rationem probabilem simul. R. etiam
tunc esse actum opinionis, quia motivum opi-
nionis debilius movet, vel si fides debilius mo-
vet, erit actus fidei. Imò potest dici: quod sit
actus alterius speciei planè distinctæ à fide, &
opinione, nec hoc mirum videri debet, quia
conclusio Theologica, quæ innititur uni præ-
missæ fidei, & alteri naturaliter notæ non est
assensus naturalis, nec fidei, sed medius specie
distinctus, scilicet Theologicus.

Dices: Rationem hujus esse, quia præmis-
sa fidei non est motivum proximum conclusio-
nis Theologicæ, sed sola illatio, & consequen-
tèr magis debet imitari naturam hujus, quam
illius, assensus autem in casu posito non proxi-
mius innititur autoritati Petri, quam rationi
probabili, nec contra. Sed Contra, assensus
Theologicus, licet innitatur immediatè illatio-
ni naturali tanquam motivo proximo, tamen
specie ab ea distinguitur propter distinctionem
specificam propositionis fidei, cui innititur, tan-
quam motivo remoto; ergo etiam si innitatur
ipfi proximè, & immediatè. Deinde ratio po-
tius est in oppositum, nam si iste assensus non
proximè innitatur autoritati Petri, quam
rationi probabili, & contra; ergo non magis
debet esse fidei humanæ, quam opinionis, &
contra, & consequen-ter distinguetur specie ab
utraque, cum assensus Theologicus proximè
innitens motivo naturali, adhuc ab eo specie
distinguetur.

Restat nunc explicare difficultatem eam,
quæ quaeritur, num formido sit de essentia opi-
nionis, pro cujus majori intelligentiã notan-
dum, formidinem opinionis esse duplicem, una
est formido actûs, alia formido potentiæ: for-
mido actûs est ipsa fallibilitas actûs vel cog-
nitionis, cum enim motivum cognitionis seu opi-
nionis sit fallibile, hinc ipse actus est fallibilis:
formido potentiæ tunc accidit, quando intelle-
ctus judicat aliquid esse verum cum timore, &
formidine de opposito, cujus obvia exempla ha-
bemus in viris timorata conscientiæ, dum ju-
dicant aliquid esse licitum, cum timore tamen
operantur metuentes, ne fortè sit illicitum.
Alii explicant brevius has duas formidines,
unam quæ est potentiæ, formalem appellant,
quia revera potentiæ inest; illam verò quæ est
ex parte actûs, radicalem vocant, quia est actus
talis, qui in se habet negationem certitudinis,
ita si supra ipsum reflectatur, deprehendetur,
quod talibus innitatur principiis, quæ falsita-
tem simpliciter non excludant, quidquid ta-
men sit de nomine, ad Rem

Dico 2. Formido, aut incertitudo potentiæ
non est de essentia opinionis, formido verò, vel incerti-
tudo actûs, vel est de essentia, vel est proprietas ejus &
modus intrinsecus. Idem dic de fide humana; Et
sentius est, quod non formalis formido sit de
essentia

V.

VI.

VII.

Formido non
est de essen-
tia opinionis.

Si

essentia

essentia fidei vel opinionis, sed solum radicalis. Prima pars est Aristotelis expressè 7. Eth. c. 3. ubi sic inquit: Quidam opinantium non dubitant, sed existimant se certò scire. Et patet id ipsum experientià, quã videmus quosdam sine sufficienti fundamento, ac solida ratione ita pertinaciter adherere suis opinionibus, ut non opinari, sed verè scire præsumant, ut oppositum etiam falsum existimant, ut contingit inter Scotistas, & Thomistas, & hoc si fortè ex pertinaci voluntate procedat, ut evenit in hæreticis, qui sua falsa dogmata ita verè existimant, ac ipsas fidei veritates, tunc potius temeritas & præsumptio dicenda est, quàm opinio. Confirmatur: Quia intellectus aliquando assentitur propositionibus propter fidem humanam sine ulla profusa formidine, verbi gratiã: Esse Summum Pontificem Romæ, fuisse Trojani, Horatium Coclitem, totius Exercitus Tuscani impetum in ponte sustinuisse, nihil omninò formidando, cum tamen actus in se debeant habere annexam formidinem, nam ut secundus Lancelotus Abbas Olivetanus demonstrat, has & similes historias potius esse fabulas. Secunda pars est Connimb. hic cap. 26. q. 1. art. 4. citantes Aristotelem eodem capite D. Thomam, & alios; Et patet ex dictis, quia actus opinionis ut sic, est essentialiter fallibilis; ergò formido, & incertitudo actus est de essentia ejus, consequentia est bona, quia formido & fallibilitas non distinguuntur; ergò si essentialiter est fallibilis, essentialiter erit formidolosus. Probatur aut. motivum formale actus opinativi est essentialiter fallibile, ut de se patet, nam si esset infallibile, esset scientia de eo, vel fides divina; ergò ipse actus est fallibilis essentialiter, quia implicat actum esse infallibilem, & de objecto certissimo, quando motivum est fallibile.

VIII.

Arguitur. Repugnat actum esse formidolosum, quin reddat potentiam magis formidolosam; ergò falsum est, quòd formido potentia non sit de essentia opinionis, si ulla est de ejus essentia: probatur aut. à simili, implicat albedinem magis intensam poni in pariete, quin paries sit magis intensè albus; ergò à paritate sic erit in proposito. *R.* Negando aut. cum probationis consequ. & paritatem. Ratio disparitatis est, quia quòd paries sit magis albus, habet præcisè ab albedine intensam magis, quòd sit formidolosa, sed ex alio duplici capite, nempe, vel ex parte motivi, quòd videt non esse evidens, & sic timet ab ipso falli, quando elicit actum, cum ipsum sit in se fallibile, & hoc modo formidant scrupulosi: aliò modò ex imperio voluntatis, quæ imperat, quòd non adhaereat intellectus objecto, quòd ipsi non apparent evidens.

Instatur. Implicat poni assensum scientificum in intellectu, quin potentia sit certa & evidens de objecto & certitudine potentia; ergò implicat poni actum formidolosum in potentia, quin etiam ponatur formido potentia in ipsa; probatur consequentia, quia sicut se habet certitudo ad actum scientia, sic habet se formido ad actum opinionis. *R.* negando conse-

quentiam, & paritatem, quia actus scientificus est talis natura, ut nullam patiatur secum incertitudinem, sive in actu, sive in potentia, in quæ est propter formalem repugnantiam, quam habet ad utrumque, formido autem actus nullam habet repugnantiam cum certitudine potentia.

Instatur. Non potest poni actus opinativus in intellectu, quin reddat intellectum intelligentem; ergò non potest poni etiam in ipso, quin reddat ipsum formidolosum, ergò consequenter non potest poni magis formidolosus, quin reddat ipsum magis formidolosum. *R.* negando consequentiam, quia ut dixi potentia non habet ab actu, quòd in se sit formido; sed vel à motivo, vel ab imperio voluntatis. Per quæ patet etiam quid sit respondendum ad illam instantiam, quæ ponitur ordinariè contra conclusionem, quòd videlicet, quòd plures essent rationes, eò plus cresceret incertitudo & invidentia, id verum esse ex parte actus, non verò ex parte potentia, quia in potentia potius tunc decreset incertitudo, quamvis crescat in ipso actu.

QUÆSTIO II.

An scientia, fides & opinio possint esse in eodem intellectu, circa idem objectum?

Quæstio hæc non procedit de objecto incompleto, verbi gratiã, subjecto cujuscumq; conclusionis scientificæ, quia sic potest haberi fides, scientia & opinio secundum diversa predicata de eodem, sed de objecto complexo, seu de eadem propositione, an possit haberi scientia, opinio & fides? & hoc tam de actibus, quàm habitibus loquendo. Pro cuius difficultatis resolutione revocanda sunt ea, quæ dixi quæstione præcedenti, & insuper notandum, quòd illud objectum possit esse, vel necessarium, vel variabile, quòd est proprium opinionis, opinionemq; posse spectari, vel cum formali formidine, seu potentia, vel cum radicali, seu ex parte actus. Quo prænotato: Circa præsentem quæstionem multæ, eaq; variæ sunt opiniones, præcipuè tamen quatuor. Prima est D. Thomæ, Scoti & suorum, & videtur etiam fuisse Aristotelis, Averrois &c. quæ negat, quòd actus opinionis scientia, & fidei possit esse simul de eodem objecto. Secunda est D. Bonaventuræ, Alensis, Occhami, Gabrielis, & Nominalium, ac Recentiorum frequentissimè, qui e contra dicunt id non repugnare. Tertia est Vasquez, Coning, &c. qui limitant priorem, & dicunt opinionem posse haberi, & stare cum scientia, quæ habetur per species abstractivas, &c. Quarta est Durandi, & Connimb. qui asserunt Opinionem posse stare cum scientia, si medium opinionis, quòd est in se tantum probabile, existimetur esse evidens. Possent quidem plures adhuc species recenseris, sed huc omnes reducuntur. Itaque

Dico I. Possunt in eodem intellectu stare simul habitus fidei, scientia, & opinionis. Est Doctoris 3. d. 24. n. 12. Contra Complutenses. Probatur, quia habens habitum scientia de aliqua conclusionem, potest eandem, quando ipsa non pro-